

ARTIKEL 6.5.1.2 NIEUW BW: DE STANDAARDREGELING

Mr B.J. Engelen

Het komende BW introduceert de standaardregeling. Artikel 6.5.1.2 luidt als volgt:¹⁾

1. Een overeenkomst door een der partijen gesloten in de uitoefening van haar bedrijf of beroep, is behalve aan de wettelijke bepalingen ook onderworpen aan een standaardregeling, wanneer voor de bedrijfstak waartoe het bedrijf behoort, of voor het beroep ten aanzien van zodanige overeenkomst een standaardregeling geldt. De bijzondere soorten van overeenkomsten waarvoor standaardregelingen kunnen worden vastgesteld en de bedrijfstak of het beroep, waarvoor elk dezer regelingen bestemd is te gelden, worden bij algemene maatregel van bestuur aangewezen.

2. Een standaardregeling wordt vastgesteld, gewijzigd en ingetrokken door een daartoe door Onze Minister van Justitie te benoemen commissie. Bij de wet worden nadere regelen gesteld omtrent de wijze van samenstelling en de werkwijze van de commissies.

3. De vaststelling, wijziging of intrekking van een standaardregeling wordt niet van kracht voordat zij door Ons is goedgekeurd en met Ons goedkeuringsbesluit in de Nederlandse Staatscourant is afgekondigd.

4. Bij een standaardregeling kan worden afgeweken van wettelijke bepalingen, voor zover daarvan ook afwijking bij overeenkomst, al of niet met inachtneming van een bepaalde vorm, is toegelaten. De vorige zin lijdt uitzondering, wanneer uit een wettelijke bepaling iets anders voortvloeit.

5. Partijen kunnen in hun overeenkomst van een standaardregeling afwijken. Een standaardregeling kan echter voor afwijking een bepaalde vorm voorschrijven.

1) De formulering van lid 1 is afkomstig uit de Invoeringswet Boeken 3-6 NBW (5^e gedeelte) 17 541. Men zie over de standaardregeling Parl. Gesch. Boek 6, p.839 e.v. alsmede Contractenrecht VII (Hondius) nr.8 en de aldaar en in nr.2 onder NBW vermelde literatuur aangaande vraagpunt 24 en art.6.5.1.2. Vgl. ook Asser-Rutten-Hartkamp II, 7^e druk, Zwolle 1985, nr.376 e.v.; A.R. Bloembergen, BR 1979, p.648 e.v.; CCA-advies, SER-publicatie 1978 nr.7, p.12 e.v.; J.H. Nieuwenhuis, diss. Leiden, Deventer 1979, p.137; B. Wessels en R.H.C. Jongeneel, Serie praktijkhandleidingen, Zwolle 1987, nr.24 en K. Wiersma, NJB 1963, p.651 e.v.

De ratio van de regeling

Waar de regeling, ontworpen als wapen in de strijd tegen eenzijdige en moeilijk kenbare algemene voorwaarden, aanvankelijk veel kritiek ondervond, zijn deze geluiden inmiddels verstomd. De strekking van de regeling is thans dan ook hoofdzakelijk een andere.

"Deze strekking komt hierop neer dat het in vele gevallen boven het opnemen van wettelijke regelingen van aanvullend recht bij de benoemde overeenkomsten de voorkeur verdient om het treffen van zodanige regelingen over te laten aan een lagere wetgever, en dat wel op een zodanige wijze dat de kring van contractanten waarvoor de regeling zal gelden, bij de opstelling ervan zoveel mogelijk rechtstreeks kan worden betrokken."²⁾

Dat een standaardregeling ook een lans kan opleveren om onereuze algemene voorwaarden mee te doorboren -waarover hieronder meer- is verheugend, doch niet meer dan een neveneffect.

De relatie tussen wet en standaardregeling

Hoewel de regels, neergelegd in standaardregelingen, geen deel zullen uitmaken van het wetboek, vormen zij niettemin wetgeving in materiële zin: partijen zijn van rechtswege gebonden.

Bij deze delegatie door de formele wetgever werden nogal wat vraagtekens geplaatst omdat zij in strijd zou zijn met de codificatiegedachte zoals neergelegd in artikel 107 van de Grondwet: "De wet regelt het burgerlijk recht (...) in algemene boeken (...)." Delegatie is weliswaar toegestaan maar slechts in beperkte mate en vooral in de sfeer van uitwerking en nadere regeling.³⁾ Nu alle overeenkomsten in hoofdlijnen in het wetboek zijn geregeld -zo niet in de boeken 7 en 8,

2) Aldus de MvA II, Parl. Gesch. Boek 6, p.860. Vgl. mede p.861 i.t.t. de TM, p.851-852. Zie ook de MvT bij het Wetsontwerp algemene voorwaarden (Inv.wet 2^e gedeelte, 16 983, nr.3), p.16 en de MvA I (16 983 nr.76), p.3.

3) Vgl. de MvA II bij de nieuwe grondwet (15 046, nr.7), p.5 e.v. opgenomen in: Naar een nieuwe grondwet, Documentatiereeks deel 28, Algehele grondwetsherziening, eerste lezing, deel Vd, Wetgeving en bestuur. Zie ook C.A.J.M. Kortmann, De grondwetsherziening 1983, Deventer 1983, p.272 e.v.

dan toch in de boeken 3 en 6- lijkt artikel 6.5.1.2 in die gedachte te passen.

Het parlement heeft zich inmiddels laten overtuigen. Indien alles uitvoerig in het toch al dikke wetboek geregeld zou worden, wordt dit onhanteerbaar. Ook kan de formele wetgever minder slagvaardig inspelen op de technische en maatschappelijke ontwikkelingen die op sommige terreinen in hoog tempo plaatsvinden, nog daargelaten het feit dat de politiek voor vele privaatrechtelijke onderwerpen nauwelijks warm loopt. Tenslotte worden belanghebbenden rechtstreeks bij de regeling betrokken: waar de ervaring leert dat het regelend recht in het wetboek in de loop der tijd vaak tot een dode letter wordt, zal bij een specifiek op de branche gerichte en flexibele regeling minder neiging tot afwijking bestaan, hetgeen de rechtseenheid ten goede komt.⁴⁾

Hoewel het parlement niet bij de inhoud van een standaardregeling wordt betrokken, wordt niettemin een evenwichtige belangenafweging gewaarborgd, m.n. door de hierna te bespreken Wet commissies standaardregelingen.

In beginsel kan bij standaardregelingen van wettelijke bepalingen worden afgeweken (art. 6.5.1.2 lid 4); ten aanzien van dwingend recht geldt dit echter uitsluitend voor zover de wet dit toelaat. Men zie aldus explicite de artikelen 7.1.1.4a en 7.12.5. Ook uit de strekking van de wet kan een uitzondering op deze hoofdregels voortvloeien.

De wijze waarop een standaardregeling tot stand komt

Uit lid 1 van artikel 6.5.1.2 blijkt dat de groep van overeenkomsten die aan een standaardregeling onderworpen kunnen worden aan twee zijden wordt afgebakend. Het moet gaan om een -bij AMvB aan te wijzen-

4) Zie Parl. Gesch. Boek 6, p.839 e.v. (n.a.v. vraagpunt 24) en p.861 (MvA II). Zie ook de MvA I (noot 2), p.10. Over de codificatie-gedachte eveneens -naast de in noot 1 genoemde literatuur- A.R. Bloembergen, RMTh 1968, p.61 e.v.; J.M. Polak, NJB 1967, p.597 en de MvA I, 16 529 (Wet bodembescherming), nr.61a, p.6 e.v., waarin opgenomen een compleet overzicht van delegatie-bepalingen in het NBW.

bijzondere soort van overeenkomst, zoals bijvoorbeeld de levensverzekering, de brandverzekering of de verkoop van oliën en vetten. Bovendien moet deze overeenkomst door tenminste één der partijen gesloten worden in de uitoefening van beroep of bedrijf.

Ook de bedrijfstak of beroepsgroep waarvoor de standaardregeling zal gelden wordt bij AMvB aangewezen. Het karakter van de bijzondere overeenkomst -bijvoorbeeld verkoop van een bepaald artikel- varieert immers met de aard van het beroep of bedrijf -de verkoper kan fabrikant, grossier of detailhandelaar zijn- en dezelfde bijzondere overeenkomst kan aldus aan verschillende standaardregelingen onderworpen zijn.⁵⁾

Er is reeds van verschillende zijden gewezen op het feit dat de bij AMvB te geven afbakening in verband met de branche-vervaging niet altijd eenvoudig zal blijken.

Een standaardregeling behoeft goedkeuring van de Kroon en dient in de Staatscourant afgekondigd te worden (lid 3). De kenbaarheid van de regeling, zeker in vergelijking met al dan niet gedeponeerde algemene voorwaarden, wordt alom toegejuicht. De vraag is echter of het grote publiek ook daadwerkelijk (beter) op de hoogte zal zijn van de inhoud van te sluiten overeenkomsten.

De inhoud van een standaardregeling wordt bepaald door een door de Minister te benoemen commissie (lid 2). Een voorstel van wet aangaande samenstelling en werkwijze van deze commissies is inmiddels bij de Tweede Kamer ingediend.

De Wet commissies standaardregelingen⁶⁾

In de wordingsgeschiedenis van artikel 6.5.1.2 is verschillende malen gewezen op de essentiële betekenis van de inbreng van belanghebbenden bij het tot stand brengen van een standaardregeling.⁷⁾ De samenstelling van de commissie, die een eenmalig of een meer permanent karakter

5) Men zie voor dit alles TM, Parl. Gesch. Boek 6, p.853.

6) Tweede Kamer, vergaderjaar 1984-1985, 18 966, nr.1-3.

7) Men zie hieromtrent en eveneens m.b.t. het navolgende de MvT (noot 6), nr.3, p.5 e.v.. Vgl. ook het VV en de MvA II bij titel 7.1 (koop en ruil), 16 979, resp. nr.7, p.7-8 en nr.8, p.6-7.

kan dragen⁸⁾, wordt geregeld in de artikelen 1 en 2 van bovengenoemd ontwerp.

Een commissie bestaat voor tenminste twee derde uit personen die voortkomen uit kringen van rechtstreeks betrokkenen. De ene helft van deze personen wordt voorgedragen door representatieve organisaties van hen die het beroep of bedrijf uitoefenen waarop de standaardregeling betrekking heeft, de andere helft door representatieve organisaties van hen die bij de te regelen overeenkomst als hun wederpartij plegen op te treden. De Minister van Justitie benoemt overeenkomstig de voordracht. Het is eveneens de Minister die bij beschikking bepaalt welke de representatieve organisaties zijn die commissieleden kunnen voordragen, alsmede het aantal voor te dragen leden. Deze beschikking is vatbaar voor een beroep krachtens de wet AROB.⁹⁾

Over de vraag welke organisaties mogelijk als representatief zullen worden aangemerkt worden geen concrete mededelingen gedaan: dat zal afhangen van het onderwerp van de desbetreffende standaardregeling. Bij overeenkomsten waarbij consumenten afnemers zijn ligt het voor de hand dat deze in de commissie zullen worden opgenomen. Bovendien laat zich in dat geval moeilijk denken dat de SER en m.n. de Commissie voor Consumentenaangelegenheden niet bij de regeling betrokken zullen worden.¹⁰⁾

Het ligt in de bedoeling dat bij de vaststelling van een standaardregeling niet alleen de belangen van toekomstige contractanten, maar ook de eventuele belangen van niet-rechtstreeks betrokkenen en

8) TM, Parl. Gesch. Boek 6, p.853.

9) Ook de afwijzing van een verzoek om als representatieve organisatie te worden aangemerkt komt dus voor AROB-beroep in aanmerking. Vgl. in dit verband ook art.6.5.2A.5: bij AMvB kan de grijze lijst worden gewijzigd. Alvorens daartoe over te gaan hoort de Minister de naar zijn oordeel representatieve organisaties. De afwijzing van een verzoek om gehoord te worden is een beschikking, aldus de MvA I (noot 2), p.18.

10) De opmerkingen aangaande consumenten zijn afkomstig uit de MvA II bij titel 7.1 (noot 7), p.7. Niet ondenkbaar is overigens dat een standaardregeling betrekking zal hebben op overeenkomsten tussen branche-genoten onderling. In dat geval zal tenminste twee derde deel van de commissieleden uit de betrokken groep afkomstig moeten zijn.

m.n. het algemeen belang zullen worden afgewogen.¹¹⁾ Behalve voor de Kroon, ligt hier een taak voor het overige (maximaal een derde) deel van de commissie.¹²⁾ Welke personen hiervoor in aanmerking komen hangt eveneens af van de aard van de standaardregeling. Gedacht kan worden aan onafhankelijke deskundigen maar ook aan derden-belanghebbenden; zo zal, aldus de MvT, bij een standaardregeling tussen fabrikanten en detaillisten veelal ook het belang van tussenhandel en consumenten betrokken zijn.

De artikelen 3 e.v. handelen over de werkwijze van de commissie en spreken voor zich. Aandacht verdient het volgende. De Raad van State heeft opgemerkt¹³⁾ dat voor besluiten geen gekwalificeerde meerderheid wordt vereist (art. 5). Dit bergt het gevaar in zich dat een groep van rechtstreeks-belanghebbenden wordt "overruled". Teneinde dit te voorkomen wordt artikel 7 voorgesteld: een ontwerp-standaardregeling dient tenminste 30 dagen ter inzage te liggen, hetgeen in de Staatscourant en één of meer tijdschriften bekend wordt gemaakt. Belanghebbenden die daar schriftelijk om hebben verzocht moeten worden gehoord. Een verslag van de hoorzitting wordt opgenomen in een door de commissie op te stellen toelichting. Deze toelichting vermeldt tevens de afwijkende gevoelens van de minderheid van de commissie, zo deze dat verlangt (art. 6). Aangenomen mag worden dat de Kroon terdege rekening zal houden met deze afwijzende uitingen. Het is namelijk niet de bedoeling dat artikel 6.5.1.2 zal worden gehanteerd om aan een bepaalde bedrijfstak -eventueel tegen de wil van een belangrijk deel der belanghebbenden- een standaardregeling "op te leggen".¹⁴⁾ Een garantie daartegen bevat de beschreven regeling echter niet.

11) Aldus de TM en de MvA II, Parl. Gesch. Boek 6, p.853 en 861.

12) Minister, Kroon en commissie zullen bovendien oog moeten hebben voor het stelsel van het privaatrecht als geheel (TM, noot 11) terwijl mogelijk verschillende standaardregelingen op elkaar afgestemd dienen te worden.

13) Advies RvS bij het onderhavige ontwerp, 18 966, A, p.1 onder 1.

14) MvA II, Parl. Gesch. Boek 6, p.861.

Het rechterlijk toetsingsrecht

De inhoud van een standaardregeling kan behalve aan dwingende wetsbepalingen -binnen de grenzen van artikel 6.5.1.2 lid 4- ook getoetst worden aan de Grondwet. Bovendien is mogelijk dat een posterieure wettelijke regel van niet-dwingende aard aan de standaardregeling derogeert: dit zal afhangen van de vraag of die latere regel afwijking beoogt.¹⁵⁾

Nu de standaardregeling wetgeving in materiële zin bevat, kan de al dan niet juiste toepassing van de regeling in cassatie worden getoetst.¹⁶⁾ Daarentegen kan de rechter de inhoud van de bepalingen zelf, de vraag of de belangen van betrokkenen op behoorlijke wijze zijn afgewogen, niet toetsen en is ook afdeling 6.5.2A niet op de regeling van toepassing. Hiertegen bestaan geen overwegende bezwaren gezien de wijze waarop de standaardregeling tot stand komt: een evenwichtige inhoud lijkt verzekerd.¹⁷⁾

Wel kan onder (extreme) omstandigheden het beroep op een uit de standaardregeling voortvloeiende regel in strijd zijn met de redelijkheid en billijkheid. Van artikel 6.5.3.1 lid 2 -ingevolge artikel 6.5.3.2a dwingend- kan bij standaardregeling niet worden afgeweken. Hetzelfde geldt voor artikel 6.5.3.11, hoewel in de standaardregeling natuurlijk in vele omstandigheden "voorzien" kan worden.¹⁸⁾

De standaardregeling in het licht van de consumentenbescherming

Hoofddoel van artikel 6.5.1.2 is niet langer de bescherming tegen onereuze algemene voorwaarden. Daartoe is een standaardregeling ook minder geschikt nu de regeling nimmer (zuiver) dwingend recht kan

15) TM en MvA II, Parl. Gesch. Boek 6, p.853-854 en 861-862.

16) Dit i.t.t. de uitleg van algemene voorwaarden, Contractenrecht VII (Hondius) nr.226 e.v. en de aldaar vermelde literatuur, alsmede Eindverslag I, Parl. Gesch. Boek 6, p.864.

17) Vgl. MvT, 16 983 (noot 2), p.16 en van consumentenzijde E. Dil-Stork, BR 1982, p.389. Vgl. echter ook de voorgaande opmerkingen: het passeren van de wensen van een bij de standaardregeling betrokken groepering is niet volstrekt uitgesloten.

18) MvA II en Eindverslag I, Parl. Gesch. Boek 6, p.861-864.

bevatten. Waar in het algemeen dwingend recht een ultimum remedium vormt waarvan, in verband met de contractsvrijheid van partijen, zo weinig mogelijk gebruik dient te worden gemaakt, is een dergelijke ingreep buiten medewerking van het parlement al helemaal ondenkbaar.¹⁹⁾

In beginsel bevat een standaardregeling dan ook slechts aanvullend recht. Indien zij echter aan haar doel beantwoordt -te weten een flexibele, praktische en rechtvaardige regeling waarmee betrokkenen kunnen instemmen- zal er weinig behoefte bestaan om van de bepalingen af te wijken. De behoefte aan afwijkende -mogelijke onereuze- (algemene) voorwaarden neemt derhalve af.²⁰⁾ Voordeel van een standaardregeling boven (algemene) voorwaarden -voor de gebruiker- is bovendien dat toepasselijkheid niet overeengekomen hoeft te worden: de regeling is immers van rechtswege van toepassing.

Toch kunnen er motieven zijn om de regeling te doorbreken. Hierbij kan men niet alleen denken aan een aanvulling op de regeling -bepaalde (groepen van) contractanten hebben bijzondere behoeften of achten een nadere detaillering wenselijk- maar ook aan een afwijking daarvan.²¹⁾ Een voorbeeld van dit laatste vormt een minder ver gaande aansprakelijkheid dan in de standaardregeling voorzien. Dit heeft voor de wederpartij niet steeds nadelig te zijn; er kan bijvoorbeeld een prijsverlaging tegenover staan. Veelal zal het evenwel wenselijk zijn dat partijen die in een afwijking toestemmen zich daarvan bewust zijn en er toe worden gebracht zich de gevolgen van deze toestemming te realiseren. Om die reden wordt in artikel 6.5.1.2 lid 5 bepaald dat in de standaardregeling voor afwijking een bepaalde vorm kan worden voorgeschreven. Deze vormvoorschriften kunnen variëren van een verbod van afwijking bij algemene voorwaarden, via een al dan niet handgeschreven geschrift, tot zelfs een notariële akte indien de desbetreffende standaardregeling betrekking heeft op registergoed-transacties. Hoewel de vormvoorschriften niet bedoeld zijn om afwijking via een

19) Parl. Gesch. Boek 6: MvA II(2846) p.843, VV p.859 en MvA II p.861.

20) MvA II, Parl. Gesch. Boek 6, p.860.

21) Handelingen II, Parl. Gesch. Boek 6, p.848-849.

omweg alsnog onmogelijk te maken, kan er natuurlijk toch een zekere bescherming aan worden ontleend.²²⁾

Ook indien afwijking van de standaardregeling op rechtsgeldige wijze heeft plaatsgevonden, kan de regeling een rol blijven spelen bij de bescherming van consumenten e.d.

Afwijking van een standaardregeling bij algemene voorwaarden zal al snel als onredelijk bezwarend worden aangemerkt in het kader van afdeling 6.5.2A²³⁾, terwijl afwijking bij individuele overeenkomst getoetst kan worden aan de redelijkheid en billijkheid (art. 6.5.3.1), waarbij de standaardregeling wellicht eveneens als maatstaf kan dienen.

Niet uitgesloten acht ik bovendien de mogelijkheid dat overeenkomsten welke niet aan een standaardregeling zijn onderworpen, in het kader van afdeling 6.5.2A c.q. artikel 6.5.3.1 bekeken zullen worden met in het achterhoofd de gedachte aan soortgelijke overeenkomsten waarop wèl een standaardregeling van toepassing is.

Ook van het bestaan van artikel 6.5.1.2 als zodanig kan een zekere invloed uitgaan. Wellicht dat bepaalde branches wegens de hogere status van een standaardregeling en eventueel onder druk van publieke opinie, publiciteitsmedia of belanghebbende (consumenten-)organisaties²⁴⁾ bereid zullen blijken mee te werken aan een standaardregeling. Indien de desbetreffende groepering eenzijdige of geheel geen algemene voorwaarden hanteert lijken de voordelen evident: een evenwichtige, actuele en gedetailleerde regeling. Zelfs indien vertegenwoordigers van de wederpartij inspraak hebben gehad in de gehanteerde voorwaarden, biedt een standaardregeling het voordeel dat ook de belangen van niet-contractanten worden afgewogen.

22) MvA II, Parl. Gesch. Boek 6, p.862. Zie over de ratio voor dit zogenaamde semi-dwingend recht ook Asser-Scholten (Algemeen deel), 3^e druk 1974, p.23.

23) MvA II, Parl. Gesch. Boek 6, p.860.

24) Men zie over de invloed van deze instanties behalve de literatuur in noot 1 ook het Rapport Notarissen, WPNR 4982 (1968).

Toepassingen van artikel 6.5.1.2 in de praktijk

In de MvA wordt aangekondigd dat de bestaande in de wet geregelde overeenkomsten moeten worden nagelopen: wellicht kunnen deze geheel of ten dele door een standaardregeling worden aangevuld of vervangen.²⁵⁾ Ook met betrekking tot nieuw te regelen overeenkomsten zal een standaardregeling in overweging genomen kunnen worden. In welke gevallen zal een standaardregeling het juiste instrument voor regelgeving blijken?

Met het verschuiven van de ratio van de regeling kan niet langer worden beweerd dat een standaardregeling veelal te zien zal zijn als een directe reactie op een concrete misstand, situaties waarin de belangen van één groep niet behoorlijk behartigd zijn.²⁶⁾ Toch kan artikel 6.5.1.2 in die gevallen een rol spelen. Het wetsontwerp algemene voorwaarden zal niet in alle gevallen voldoende soelaas bieden en alsdan lijkt het niet uitgesloten dat de wetgever -alvorens naar het uiterste wapen van een dwingende wet te grijpen- partijen eerst in de gelegenheid stelt om zelf, te zamen met de overige commissieleden en onder goedkeuring van de Kroon, tot een evenwichtige standaardregeling te geraken. Vergelijk in dat verband ook artikel 7.1.1.4a. De consument-koper behoeft bescherming; afwijking van de wet in zijn nadeel is in beginsel niet mogelijk. De wetgever meent echter dat een koper ook in een standaardregeling -waarbij de vertegenwoordigers van de toekomstige contractanten in gemeenschappelijk overleg elkaar over en weer zekere rechten hebben verleend in ruil voor bepaalde concessies- voldoende bescherming zal vinden²⁷⁾: bij standaardregeling mag wel van de (dwingende) wet worden afgeweken. Deze procedure kan ook worden omgekeerd: indien partijen overeenstemming hebben bereikt over een regeling kan -ook in verband met alle

25) Aldus de MvA II (2846), Parl. Gesch. Boek 6, p.843. Vgl ook de MvA II, p.860.

26) Zo nog Handelingen II en het Rapport aan de Koningin, Parl. Gesch. Boek 6, p.849 en 856-857.

27) MvT titel 7.1 (noot 7), p.24.

neveneffecten zoals in de vorige paragraaf omschreven- dwingende wetgeving wellicht achterwege blijven.²⁸⁾

Een standaardregeling kan in het algemeen worden overwogen indien een bijzondere soort van overeenkomst in praktijk geregeerd wordt door algemene voorwaarden, hetgeen het geval zal zijn indien er geen (aanvullende) wettelijke regeling bestaat dan wel deze verouderd is of niet gedetailleerd genoeg.

Wanneer valt een standaardregeling te prefereren boven de wet?²⁹⁾ Dit is speciaal dan het geval indien de desbetreffende materie zich minder tot regeling door de formele wetgever leent, bijvoorbeeld omdat te voorzien valt dat deze niet met voldoende slagvaardigheid op gewijzigde situaties kan of zal reageren of veelvuldige wijzigingen of aanvullingen zijn te voorzien.³⁰⁾ Aanvullend recht is daarentegen aangewezen indien het in de loop der tijden gekristalliseerde materie betreft waarbij een zich telkens herhalende behoefte tot wijziging ontbreekt en waarbij bovendien veel van de belanghebbenden nooit van een standaardregeling gebruik zullen maken, alleen al omdat deze overeenkomsten veelvuldig tussen particulieren worden gesloten: men denke aan koop, huur of geldlening.³¹⁾ Dit sluit niet uit dat m.i. een standaardregeling valt te prefereren indien in een bepaalde branche behoefte bestaat aan een meer gedetailleerde en op het bijzondere geval toegespitste benadering van deze algemeen georiënteerde wettelijke regeling. Een standaardregeling zal overigens slechts overwogen worden wanneer het een overeenkomst betreft die met enige regelmaat wordt gesloten en die tot een bepaald type is uitgegroeid.³²⁾

28) In dit kader zou men kunnen denken aan een regeling als de reisovereenkomst (afd. 8.2.6): betrokkenen zijn al met elkaar in overleg in SER-CCA-verband.

29) Een voordeel van standaardregeling en regelend recht boven algemene voorwaarden is overigens dat zij vermoedelijk tot een vermindering van het aantal procedures zullen leiden: er zijn minder toepasselijkheidsproblemen en er zal, i.v.m. de mogelijkheid van cassatie, meer eenheid in de toepassing van regels ontstaan.

30) Vgl. de argumenten die worden aangevoerd voor de mogelijkheid van delegatie; noot 4.

31) MvA II (2846), Parl. Gesch. Boek 6, p.843.

32) TM, Parl. Gesch. Boek 6, p.853.

Opgemerkt mag inmiddels wel worden dat het natuurlijk mogelijk blijft een regeling geheel over te laten aan het bedrijfsleven. Sterker nog: indien de gehanteerde algemene voorwaarden in praktijk een redelijke oplossing bieden, kan de wetgever om die reden bewust van wetgeving afzien, daarmee een zekere goedkeuring aan die regeling verlenend. Dit zal veelal slechts spelen indien dezelfde set algemene voorwaarden vrij algemeen gebruikt wordt en bovendien is ontworpen met voldoende oog voor de belangen van de wederpartij. Desalniettemin kan ook in die situatie de hogere status van een standaardregeling, waarbij bovendien ook andere belangen worden afgewogen, wenselijk zijn.³³⁾

Aan de historie van het Nieuw BW kunnen enige voorbeelden worden ontleend.³⁴⁾

Niet waarschijnlijk is een standaardregeling ten aanzien van (internationale) overeenkomsten waarbij de bestaande internationaal gehanteerde algemene voorwaarden bevredigend werken.³⁵⁾

De aanneming van bouwwerken wordt als species van de aanneming van werk (titel 7.12) nauwelijks geregeld omdat de bouw in praktijk steeds beheerst wordt door de UAV en andere algemene voorwaarden. De UAV zouden in de toekomst mogelijk de basis kunnen vormen voor een standaardregeling.³⁶⁾

33) Zie E.H. Hondius, diss., nrs. 357 e.v. en 366.

34) In de literatuur wordt nogal eens ingegaan op de mogelijkheid om uitgifte van grond door gemeenten door een standaardregeling te laten beheersen. Dit lijkt minder waarschijnlijk nu men gemeentelijke activiteiten vermoedelijk niet als bedrijfsuitoefening kan beschouwen. Zie J. de Jong, diss. Utrecht, Deventer 1984, p.232 e.v. en H.G. van der Werf, diss. Nijmegen, Arnhem 1980, p.84 alsmede HR 19 februari 1982, NJ 1982, 266 en W.H. Heemskerk onder HR 28 mei 1976, NJ 1977, 449.

35) Rapport aan de Koningin, Parl. Gesch. Boek 6, p.857.

36) Toel. Boek 7, p.1062 en 1077. I.v.m. art.7.12.5 zou een standaardregeling zelfs noodzakelijk zijn. Wel dient de in vele bouwregelingen opgenomen arbitrage-clausule, als in strijd met art.6 ECRM en de grondwet, aangepast te worden. Men zie over standaardregelingen in de bouw o.m.: A.F.M. Brenninkmeijer, BR 1982, p.743 e.v.; G. de Grooth, preadvies NJV 1955, p.225 e.v.; Harmonisatie van standaardvoorwaarden in de bouw, Bouwrecht Monografieën 5, Deventer-Alphen a/d Rijn 1981, p.27, 50 e.v., 104 e.v. en 203; J.A.L.M. Loeff, HNJV 1955 II, p.11 e.v.; H.O. (vervolg noot)

In boek 8 onthoudt de wetgever zich, onder verwijzing naar bestaande condities, van een nadere regeling van de sleep- en de bevrachtingsovereenkomst.³⁷⁾

Een voorbeeld van een relatie die geheel wordt overgelaten aan standaard- en particuliere regelingen, zonder dat overigens verwezen wordt naar bestaande bevredigende voorwaarden, vormt de bankovereenkomst.³⁸⁾

Al met al valt de betekenis van artikel 6.5.1.2 niet eenvoudig te voorspellen. De standaardregeling lijkt een nuttig instrument: zij kan enerzijds een overvloed aan (dwingende) formele wetgeving voorkomen, terwijl anderzijds vermeden kan worden dat in beginsel identieke overeenkomsten worden beheerst door een onoverzichtelijke hoeveelheid verschillende (algemene) voorwaarden. De vraag is echter of er in praktijk veel standaardregelingen tot stand zullen komen.³⁹⁾ Dat kan uitsluitend de toekomst leren.

(vervolg noot)

Thunnissen, BR 1974, p.166; M.A. van Wijngaarden, rede Leiden, Zwolle 1986, p.16 e.v.; P. Zonderland, preadvies VBR nr.1, Deventer 1973, p.27, 31 e.v., 43 e.v., 74 en 76 en dezelfde in BR 1974, p.158.

37) Toel. Boek 8, eerste stuk, p.1293 en 1412; Vaststelling Boek 8, eerste stuk, MvT, 14 049, nr.3-4, p. 83, 155, en 186.

38) Toel. Boek 7, p.831.

39) Art. 6.5.1.2 is in de westerse wereld zo uniek dat zelfs rechtsvergelijking ons nauwelijks antwoord op die vraag kan geven. Vgl. Hondius, preadvies NJV 1979, p.99-100 en de aldaar vermelde literatuur.